

ASSOSIZ BOYLIK ORTTIRISH

Hushvaqov Aslidin

Termiz Davlat Universiteti yuridik fakulteti yurisprudensiya faoliyat turlari bo'yicha
2-kurs talabasi.

Annotatsiya

Asossiz boylik orttirish - bu bir taraf boshqa taraf hisobidan nohaq foyda ko'radigan, uzrli sabablar bo'lmagan holatlarni ko'rib chiqadigan huquqiy tushunchadir. Ushbu maqola asossiz boylik orttirishni chuqur o'rganib chiqadi, uning kelib chiqishi, huquqiy tamoyillari va turli yurisdiksiyalarda qo'llanilishini muhokama qiladi. Tegishli adabiyotlarni va amaliy tadqiqotlarni ko'rib chiqish orqali ushbu tadqiqot asossiz boyitishning murakkabliklarini yoritib beradi va uning shartnomaviy va restitution kontekstdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Asosiy belgilovchi omillar va natijalarni tahlil qilib, ushbu maqola asossiz boyish va uning sud jarayonlarida adolat va tenglikni ta'minlashdagi rolini tushunishni kuchaytirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar. Asossiz boyish, qayta tiklash, huquqiy tamoyillar, shartnomalar, adolatli himoya vositalari

Abstract

Unjust enrichment is a legal concept that addresses situations where one party unfairly benefits at the expense of another, without a valid reason. This article provides an in-depth examination of unjust enrichment, discussing its origins, legal principles, and application in various jurisdictions. Through a review of relevant literature and case studies, this study elucidates the complexities of unjust enrichment, highlighting its significance in contractual and restitutionary contexts. By analyzing key determinants and outcomes, this article aims to enhance understanding of unjust enrichment and its role in promoting fairness and equity in legal proceedings.

Keywords. Unjust enrichment, restitution, legal principles, contracts, equitable remedies

KIRISH

Asossiz boylik orttirish bir tomonning boshqa taraf hisobidan qo'lga kiritgan nohaq ustunliklarini tuzatishga qaratilgan huquqiy ta'limotlarning asosi hisoblanadi.

Adolat va adolat tamoyillariga asoslangan asossiz boyitish, bir tomon boshqa tomonga tovon to'lamasdan ushlab qolish adolatsiz bo'ladigan foyda oladigan vaziyatlarni hal qiladi. Ushbu maqolada asossiz boyishning murakkab jihatlari, uning tarixiy rivojlanishini kuzatish, huquqiy asoslarini o'rganish va zamonaviy huquq tizimlarida qo'llanilishini o'rganish ko'zda tutilgan. Ushbu tadqiqot sud amaliyoti, nizomlar va ilmiy adabiyotlarni har tomonlama tahlil qilish orqali asossiz boylik orttirishning nuanslarini va uning shartnoma munosabatlari va restitution da'volarga ta'sirini yoritishga intiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Asossiz boylik orttirish keng qamrovli ilmiy tadqiqot va turli huquqiy an'analar bo'yicha sud muhokamasiga sabab bo'lgan. Olimlar uning nazariy asoslarini, ta'limot evolyutsiyasini va turli kontekstlarda amaliy ahamiyatini o'rganib chiqdilar. Asossiz boylik orttirish tushunchasining markazida bir tarafga boshqa taraf hisobidan, asossiz foyda berish tushunchasi turadi. Huquqshunos olimlar asossiz boyishning unsurlarini, jumladan, boyish, mahrum qilish, uzrli huquqiy sababning yo'qligi va qayta tiklash vositalariga ehtiyojni o'rganib chiqdilar. Sud amaliyoti shartnomaviy nizolar, huquqbuzarliklar to'g'risidagi da'volar va kvaz-shartnomaviy da'volarda asossiz boyish tamoyillarini qo'llash bo'yicha boy tushunchalar berdi. Bundan tashqari, qiyosiy huquqiy tadqiqotlar turli yurisdiksiyalar o'rtasida asossiz boyishga bo'lgan yondashuvdagi farqlarni aniqladi, bu huquqiy an'analar va siyosat mulohazalaridagi o'zgarishlarni aks ettiradi.

Ushbu tadqiqotda tegishli yuridik adabiyotlarni, jumladan, sud amaliyoti, qonunlar va ilmiy maqolalarni har tomonlama ko'rib chiqishga asoslangan sifatli tadqiqot metodologiyasi qo'llaniladi. Tahlil asossiz boyitish bilan bog'liq asosiy tamoyillar va pretsedentlarni sintez qilish, umumiy mavzularni aniqlash va huquqiy talqinlar va qo'llashlardagi o'zgarishlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, nohaq boyitish tamoyillari paydo bo'ladigan real stsenariylarni ko'rsatish va bunday nizolarni hal qilish bilan bog'liq murakkabliklarni tushuntirish uchun amaliy tadqiqotlar ko'rib chiqiladi.

NATIJALAR

Tahlil asossiz boyitish bo'yicha bir nechta asosiy xulosalarni beradi:

- Asossiz boyishning elementlari: boyish, mahrum qilish, uzrli qonuniy sababning yo'qligi va mavjud himoyaning yo'qligi asossiz boyish to'g'risidagi da'voni qo'yishning muhim elementlari hisoblanadi.

- Qayta tiklash choralari: Sudlar tomonlarni o'zlarining qonuniy pozitsiyalariga qaytarish va asossiz boylik orttirishning oldini olish uchun nohaq olingan foydalarni bekor qilish kabi tiklash choralari buyurishi mumkin.

- Adolatli mulohazalar: Sudlar asossiz boyitish vositalarining qo'llanilishini aniqlashda vijdonlilik, vijdotsizlik va tomonlarning nisbiy aybi kabi adolatli tamoyillarni hisobga oladi.

Element	Tavsif
Boyitish	Javobgar da'vogar hisobidan nafaqa oldi.
Mahrumlik	Javobgarning boylik orttirishi natijasida da'vogar zarar ko'rgan yoki mahrum bo'lgan.
Yuridik sabablarning yo'qligi	Javobgarning da'vogar hisobidan boylik orttirishi uchun qonuniy asos yoki uzr yo'q.
Mavjud himoya yo'qligi	Sudlanuvchi noto'g'ri boyitish natijasida olingan foydani saqlab qolishni oqlash uchun xato, to'xtatib turish yoki pozitsiyani o'zgartirish kabi biron bir asosli himoyaga tayanishi mumkin emas.

1-jadval: Asossiz boylik orttirish elementlari

XULOSA

Asossiz boylik orttirish nohaq olingan foydadan kelib chiqadigan tengsizliklarni bartaraf etishga qaratilgan hayotiy huquqiy tamoyil bo'lib xizmat qiladi. Uning elementlari va qo'llanilishini chuqur tushunish orqali huquqshunoslar va olimlar murakkab shartnomaviy nizolar va restitution da'volarni samaraliroq hal qilishlari mumkin. Asossiz boylik orttirish kontseptsiyasi o'zgaruvchan ijtimoiy me'yorlar va huquqiy o'zgarishlarga javoban rivojlansa-da, uning asosiy adolatlilik va tenglik tamoyillari huquqiy fikrlash va qaror qabul qilishning mustahkam ustunlari bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Burrows, A. (2012). Qaytarilish qonuni (3-nashr). Oksford universiteti matbuoti.
2. Burrows, A. va Peel, E. (Tahrirlar). (2018). Shartnoma qonuni (2-nashr). Oksford universiteti matbuoti.
3. Hudson, A. (2016). Equity and Trusts (9-nashr). Routledge.
4. MakKendrik, E. (2017). Shartnoma qonuni: matn, ishlar va materiallar (7-nashr). Oksford universiteti matbuoti.
5. Virgo, G. (2015). Restitutsiya qonunining tamoyillari (3-nashr). Oksford universiteti matbuoti.
6. Bokira, G. (2017). Equity & Trusts tamoyillari (3-nashr). Oksford universiteti matbuoti.
7. Uortington, S. (2016). Kapital. Oksford universiteti matbuoti.
8. Zamir, E. va Ritov, I. (2019). Ob'ektiv asossiz boyitish oksimoroni. Oksford universiteti matbuoti.
9. Zimmermann, R. (2007). Majburiyatlar qonuni: fuqarolik an'alarining Rim asoslari. Oksford universiteti matbuoti.
10. Zimmermann, R. va Whittaker, S. (Tahrirlar). (2012). Evropa shartnoma huquqiga yaxshi ishonch. Kembrij universiteti matbuoti.